

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Kommersiell radio – nya sändningsmöjligheter (SOU 2008:96) – Slutbetänkande av 2007 års utredning om kommersiell radio

Ert dnr Ku2008/2027/MFI

Radio- och TV-verket anser att utredningen har presenterat en mycket gedigen rapport och tillstyrker i stort de förslag som lämnas i betänkandet. Radio- och TV-verket har dock följande synpunkter och kommentarer.

Analog kommersiell radio

Inledningsvis vill Radio- och TV-verket uppmärksamma vad som har hänt på området sedan betänkandet lämnades. Radio- och TV-verket beslutade den 15 december 2008 att förlänga samtliga 89 tillstånd att sända lokalradio till den 31 december 2009. Samtliga tillståndshavare hade ansökt om förlängning och verket fann vid sin prövning inte skäl att inte förlänga något tillstånd. I samband med förlängningen beslutade Radio- och TV-verket, efter ansökan från tillståndshavare, även att utöka nio sändningsområden. Ytterligare ansökningar om utökat sändningsområde för 13 sändningsområden inkom till radio- och TV-verket men dessa ansökningar avslogs. I beslutet fastställde verket även koncessionsavgifterna för år 2009. För tillstånd ursprungligen meddelade enligt radio- och TV-lagen efter den 1 juli 2001 blir 2009 års avgift 46 000 kr. För tillstånd ursprungligen meddelade enligt lokalradiolagen före juli 2001 varierar 2009 års avgifter mellan 3 964 000 kr och 64 900 kr. I december biföll Radio- och TV-verket fyra ansökningar om medgivande av överlåtelse av lokalradiotillstånd. I samtliga fall var förvärvaren ett helägt dotterbolag till de tidigare tillståndshavarna.

Möjlighet att etablera ett eller flera nationella sändningstillstånd

Utredningen har funnit att det finns vissa tekniska möjligheter för att skapa en rikstäckande kommersiell kanal på FM-bandet. Kostnaden, tidsåtgången och det faktum att en sådan kanal skulle störa de befintliga tillståndshavarnas sändningar gör dock att utredningen inte förespråkar en sådan utbyggnad. Radio- och TV-verket delar denna bedömning. I verkets arbete med regeringsuppdraget att följa utvecklingen av digital distribution av ljudradio och ta fram underlag för löpande bedömning av olika tekniker gjorde verket bedömningen att radiomediet inte utan svårighet kan utvecklas i dagens FM-nät.

Vissa begrepp i radio- och TV-lagen

Radio- och TV-verket välkomnar att begreppet lokalradio ersätts med kommersiell radio. Begreppet tydliggör att det gäller privata aktörers sändningstillstånd, och att det inte är fråga om Sveriges Radios lokala sändningar. Dessutom är det önskvärt att ändra begreppet eftersom lagen föreslås reglera såväl analog kommersiell radio som digital kommersiell radio. De digitala sändningarna ska ju kunna ske nationellt, regionalt eller lokalt. Radio- och TV-verket vill i detta sammanhang uppmärksamma att begreppet kommersiell radio bör införas i den av AV-utredningen föreslagna nya radio- och TV-lagen (betänkandet En ny radio- och TV-lag SOU 2008:116) och ersätta begreppet lokalradio.

Urvalssystem

Tillstånd att sända analog kommersiell radio ska framöver fördelas genom ett slutet anbudsförfarande enligt utredningens förslag. Den som bedöms ha finansiella och tekniska förutsättningar att bedriva sändningsverksamhet under hela tillståndsperioden och som i sin ansökan om det lediga tillståndet har angett den högsta sändningsavgiften ska beviljas tillståndet. Förslaget betyder att Radio- och TV-verket ska använda ett nytt urvalssystem för att fördela tillstånd att sända analog kommersiell radio. Det finns, som utredningen redogör för, för- och nackdelar med alla urvalssystem och Radio- och TV-verket har inget att invända mot förslaget. Emellertid kan det finnas ett behov att förtydliga den föreslagna 5 kap. 8 § radio- och TV-lagen med en hänvisning till 5 kap. 5 §. Enligt 5 kap. 8 § ska ett tillstånd att sända analog kommersiell radio beviljas den som uppfyller kraven i 4 § och som har angett den högsta sändningsavgiften av de sökande. I 5 kap. 5 § anges att ingen får ha mer än ett tillstånd att sända analog kommersiell radio inom ett sändningsområde, om det inte finns särskilda skäl. Utgångspunkten är alltså att en tillståndshavare inte kan ha mer än ett tillstånd inom ett sändningsområde även om denne har angett den högsta sändningsavgiften för flera tillstånd inom sändningsområdet. Om det finns särskilda skäl, t.ex. om det finns många tillstånd att fördela eller det inte finns några andra sökande bör en sökande kunna beviljas mer än ett tillstånd inom ett sändningsområde.

Befintliga tillståndshavare

Utredningen föreslår att samtliga tillståndshavare, som innehar ett sändningstillstånd som meddelats enligt lagen (2008:418) med tillfälliga bestämmelser om tillstånd att sända lokalradio, ska få fortsätta bedriva sändningar inom det sändningsområde som tillståndet avser till utgången av år 2013. Någon särskild ansökan bör inte krävas utan denna rätt föreslås gälla med automatik. Avgiften för en sådan tillståndshavare ska under åren 2010 – 2013 vara 45 000 kr per år. Radio- och TV-verket tillstyrker, mot bakgrund av att det nuvarande regelverket har givit tillståndshavarna en stark indikation att tillstånden ska komma att gälla för ytterligare tillståndsp perioder, förslaget att de befintliga tillståndshavarna får fortsätta att bedriva sändningar under en övergångsperiod med generösa villkor och anser att utredningen har kommit fram till en väl avvägd övergångsperiod. Dock är Radio- och TV-verket tveksamt till den föreslagna ordningen med att tills-

tåndshavarna under en övergångsperiod om fyra år få fortsätta bedriva sändningar utan att behöva ansöka om eller meddela att de önskar få denna förlängning. Radio- och TV-verket anser att ett beslut måste fattas där tillståndshavare, om de önskar, ges rätt att förlänga tillståndet. I propositionen Kommersiell lokalradio (prop. 1999/2000:55) föreslog regeringen nya villkor för den kommersiella lokalradion som trädde ikraft den 1 juli 2001. Lagrådets yttrande bl.a. följande ang. 5 kap. 14 § radio- och TV-lagen där det anges när ett tillstånd att sända lokalradio skall förlängas med ytterligare en tillståndsperiod. Av lagtexten att döma skall förlängning beslutas oberoende av om tillståndshavaren begärt det. Enligt Lagrådets mening är det dock naturligt att frågan om förlängning tas upp först om tillståndshavaren tar initiativ härtill. Radio- och TV-verket anser att tillståndshavarna bör behöva göra en ansökan om förlängning. Eftersom Radio- och TV-verket anser att ett beslut om förlängning bör tas efter ansökan av tillståndshavaren, efterlyser verket i den fortsatta beredningen ett klagande vilken prövning som verket bör göra och vilka av de villkor som är förenade med det nu gällande tillståndet som ska gälla under övergångsperioden. Utredningen anger (s. 167) att tillståndshavarna inte ska behöva sända en viss andel eget eller lokalt material, men verket anser att det är oklart om exempelvis villkor om att ägandet inte får förändras mer än i begränsad omfattning ska fortsätta att gälla.

Avgiftsregler

Radio- och TV-verket tillstyrker förslaget att upphäva lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område och istället i radio- och TV-lagen införa bestämmelser om avgifter. Detta ligger väl i linje med regelförenklingens arbetet. De regler i lagen som avser television är sedan de analoga sändningarna i marknätet upphörde, utan verkan.

Digital kommersiell radio

Ett regelverk för digital kommersiell radio

Radio- och TV-verket tillstyrker förslaget att ett regelverk som gör det möjligt att sända digital kommersiell radio införs. Radion behöver utvecklas för att möta konsumenternas efterfrågan och ny teknik skapar förutsättningar för förbättringar. Det är önskvärt att en introduktion av digital marksänd radio även inkluderar sändningar för public service-företagen, för att skapa ett samlat brett utbud av ljudradiosändningar.

I Radio- och TV-verkets slutrapport Framtidens Radio presenterade verket ett underlag för bedömning av olika tekniker för digital distribution av radio. Det bedömningsunderlag som presenterades då ger stöd för att radio i framtiden ska distribueras med DAB+. Som utredningen framhåller meddelade programföretagen SR, UR, SBS och MTG till Radio- och TV-verket att DAB+ är den teknik som förefaller mest lämpad för en digitalisering av radion i Sverige. Även Tera-com och Närradions Riksorganisation meddelade i våras verket att de delade denna bedömning. Mot bakgrund av ovanstående delar Radio- och TV-verket bedömningen att DAB+ är den teknik som bör väljas för rikstäckande digital ljudradio.

Av Radio- och TV-verkets slutrapport Framtidens Radio framgår också att det finns flera olika typer av tekniker som fungerar för distribution av radio, även olika TV-baserade tekniker. DVB-T (Digital Video Broadcasting – Terrestrial) är den teknik som används i hela Europa för att distribuera marksänd digital-TV. Nätet för marksänd digital-TV, även kallat DVB-T, kan även utnyttjas för att sända radio. DVB-T är främst utvecklad för stationär mottagning, men har viss möjlighet till mobil mottagning. Verket vill informera om att det europeiska DVB (Digital Video Broadcasting) i juni 2008 godkände standarden DVB-T2. Det går att sända radio med DVB-T2, liksom många andra tjänster, men det är ännu för tidigt att bedöma om DVB-T2 är en teknik som skulle kunna vara ett alternativ för rikstäckande digital ljudradio. I januari 2009 presenterades en undersökning som SIFO hade gjort på uppdrag av Sveriges Radio som visade att 4,1 procent av Sveriges befolkning någon gång under en vecka lyssnar på radio via sin TV. Undersökningen visade också att hela 58 procent av befolkningen känner till att det går att lyssna på Sveriges Radio via TV.¹

Radio- och TV-verket anser, i likhet med utredningen, att det är ändamålsenligt att regeringen beslutar vilket sändningsutrymme som i olika delar av landet får upplåtas för digital radio, på samma sätt som har skett på TV-området. Vidare anser verket att programföretag ska beviljas tillstånd att sända digital kommersiell radio och inte en eller flera multiplexoperatörer. På så sätt uppnås en enhetlighet mellan regelverken för radio respektive TV.

Tillståndsgivningen

Utredningen föreslår att Radio- och TV-verket ska meddela tillstånd att sända digital kommersiell radio och att förordningen (1995:1020) om digitala ljudradiosändningar upphävs. Förslaget betyder att Radio- och TV-verket får nya kvalificerade arbetsuppgifter, något som välkomnas.

Urvalskriterier och Tillståndsvillkor

De urvalskriterier som ska tillämpas vid tillståndsgivningen är enligt utredningens förslag samma som gäller när tillstånden att sända TV-program fördelas. Radio- och TV-verket finner att det är lämpligt att ha motsvarande urvalskriterier på radioområdet som på TV-området. Radio- och TV-verket anser att det är viktigt att det vid urvalet mellan olika sökande kan beaktas även de sökandes planer beträffande tilläggstjänster som syftar till att tillgängliggöra radioprogram för personer med funktionsnedsättning och andra tilläggstjänster som digital teknik möjliggör i radiomediet. Av Radio- och TV-verkets rapport Framtidens radio – slutrapport framgår att en undersökning bland konsumenterna visade att intresset för nya och förbättrade funktioner i radion generellt är stort. Radion behöver bli ännu enklare att använda och mer tillgänglig för konsumenterna. Alla som deltog i undersökningen värderade förbättrad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar högt. Radio- och TV-verket menar att 5 kap. 21 § p. 1 där det anges att verket ska beakta att sändningsutrymmet kan tas i anspråk för olika programtjänster så att sändningarna kommer att tilltala olika intressen och smak-

¹ www.sr.se 2008-01-28

riktningar, kan tolkas så att de sökandes planer att erbjuda tilläggstjänster kan beaktas vid urvalet. Ett tillstånd att sända digital kommersiell radio bör kunna få förenas med villkor som avser skyldighet att erbjuda de tilläggstjänster som angetts i ansökan och som har beaktats i tillståndsprocessen.

Avgift

Utredningen föreslår att den som ansöker om tillstånd att sända digital kommersiell radio ska betala en ansökningsavgift, men någon ytterligare avgift ska inte utgå. Utredningen har gjort bedömningen att ansökningsavgiften bör motsvara verkets kostnader för att handlägga en ansökan och att verket genom verkställighetsföreskrifter bör få mandat att besluta om det exakta beloppet. Enligt utredningen förefaller det rimligt att avgiften kommer att vara ca 30 000 kr, densamma som gäller på TV-området.

Radio- och TV-verket anser att det är lämpligt att en ansökningsavgift täcker verkets kostnader för arbetet med att fördela tillstånden. Det är en rimlig uppskattning att den är av samma storlek som idag gäller för en ansökan om tillstånd att sända TV-program eftersom regelverket föreslås innehålla samma urvalskriterier som på TV-området. Radio- och TV-verket vill i detta sammanhang framföra önskemål om en annan hantering av avgifterna än den ordning som gäller för marksänd TV. När det gäller ansökningsavgift för marksänd TV har Radio- och TV-verkets anslag i regleringsbrev för budgetåret 2009 tillförts 2 miljoner kronor i syfte att täcka verkets kostnader för tillståndsgivningsarbetet. Dessa ställs till regeringens disposition. Radio- och TV-verket anser att det vore önskvärt att verket inte fick en anslagshöjning utan istället fick disponera ansökningsavgifterna.

Överlåtelse av tillstånd

AV-utredningen har föreslagit att det ska vara möjligt att överlåta tillstånd för marksänd TV, se föreslagna 4 kap. 15 och 16 §§ i den nya radio- och TV-lagen. Radio- och TV-verket anser att det är önskvärt med enhetliga regler på såväl radio- som TV-området. Radio- och TV-verket föreslår därför att motsvarande regler ska gälla för överlåtelse av tillstånd att sända digital kommersiell radio, framförallt bör en förvärvare prövas finansiellt och tekniskt. Radio- och TV-verket anser att verket bör få ta ut en avgift av den som ansöker om medgivande till överlåtelse av ett sådant tillstånd, se föreslagna 4 kap. 17 § i den nya radio- och TV-lagen.

Sändningar på AM-bandet

Radio- och TV-verket instämmer i att AM-sändningar kan komma att bli mer intressant för programföretag när tekniker som är avsedda att sända digitalradio i AM-bandet utvecklas. Verket välkomnar att det i 2 kap. 1 § radio- och TV-lagen förtydligas att tillståndsplikten gäller oavsett vilken teknik eller moduleringsform som används för att överföra radiovågorna eftersom det har varit något oklart om dessa sändningar omfattas av radio- och TV-lagen. AV-utredningen presenterade i betänkandet En ny radio- och TV-lag en ny paragraf gällande krav på

tillstånd för ljudradiosändningar och verket anser att det är värdefullt att förtydligandet förs in i en eventuell ny paragraf.

I detta ärende har generaldirektören Björn Rosén beslutat. Ulrika Köling har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även avdelningschefen Peter Schierbeck deltagit.

Björn Rosén

Ulrika Köling